

A hamis huszas

Jeta: Kastienec Sámuel

Ez a kis história még a múlt század végén történt. Sok viz folyt le azóta a Begán, nagyot változott a világ és Timisoara (Temesvár) sem az a „gemütlich” város már, amilyen volt akkortájt. Na meg mi magunk is, mint-ha más emberek volnánk — minden-esetre elvesztettük a huszas évek gondtalanságát: megvénültünk...

De beszéljünk a tárgyról. Ugynevezett csendes nap volt. A riporterek lustán ódöngtek a városban, ásitozva ujságolva egymásnak, hogy „ma bizony sovány az anyag”. Mit tett ilyenkor a századvégi riportert? Bekukkant a városházára, a bünygyi osztályba. Igaz, hogy ott sem igen volt anyag, de legalább kaszinózhattunk. Malyáta Gusztí rendőrfogalmazó szobája olyan ujságíróklubféle volt akkoriban. Ott mindig találtunk társaságot és ha nem volt pechünk, akadt egy pohárka konyak is.

Malyáta Gusztí fogalmazó (csak később lett kapitány) nagyon tréfás ember volt, csak akkor gurult dűhbe, ha németül beszélt valaki. Miskolc vidékéről származott és sok mindent megtanult, csak németül nem. Midőn Már Oszkár tanár egy sörözés alkal-mával azt találta mondani, hogy a német nyelv tudása a műveltséghez tartozik. Gusztí majdnem a fejéhez csapta a korsót. Gusztí éppen Neuhut Karcsival politizált, mikor Osztie Bandival beléptünk szobájába. Akkoriban nagy port vert fel a városban egy Biró nevű bankóhamisító, aki nagyzási hóbortjában államnak tekintette magát és privátinfációt csinált. Olyan gyönyörűek és szabatosak voltak hamisítványai, hogy csak szakemberek tudták az osztrák-magyar bank kiadványaitól megkülönböztetni. Neuhut, egy drága, szolgálatkész és főleg jó ember, akkor csak vendégként szerepelt a Belvárosban, valakit helyettesített, különben a Józsefvárosban volt beosztva Győrbíró Jenő kapitány mellett.

Biró bankóiról volt szó és Neuhut Karcsi ugratta Malyátát, mert nem sikerült neki első intrádára leleplezni a Biró műhelyét. Természetesen mi is segítettük és a jó Gusztí már kidobással fenyegetett meg bennünket. Szerencsére belépett a hivatalszobába Neuhaus Ernő. Róla is egy pár szót. Neuhaus társa volt egy utépitő vállalkozónak, tele erszénnyel dicsekedhetett, azonban bohémfiu volt, tetőtől-talpig. Szerette az ujságírókat, maga is kiadott vagy kétszer egy színházi lapot és mint mecénása szerepelt a riportereknek. Egyébként híres volt a városban nyakkendőiről. Ebből a ekk-ből mindig volt jó néhány tucatja. Ha feleipelt egy pár fiut lakására, a Makri-házba senki nem mehetett el különböző pálinkák élvezése után — egy ajándéknyakkendő nélkül. (Nekem pechem volt, én csak széles más-lit viseltem, ilyet Neuhaus Ernő nem tartott raktáron.)

Tehát Neuhaus Ernő belépett a szobába és köszönés helyett kihuzott zsebéből egy üveg konyakot. (Abból a jó háromcsillagosból.) Neuhut Karcsi előkotorászta a pohárkakat, mind-együkünk kihörpintett két stamperli-val, azután bekerült a flakó Gusztí íróasztalának fenekébe — úgy mondta, tartaléknak.

— Min veszekedtetek? Hallottam a lármát.

Elmondtuk Ernőnek, hogy Biróról van szó.

Erre kivett tárcájából egy vadonat-új huszas bankót. — Hát ha ezt is a Biró fabrikálta?

Malyáta kezébe vette a bankót és kezdte vizsgálgatni. És aztán rázta kopaszodó fejét.

Neuhut Karcsi nevetett: — Ma minden bankó gyanús.

Mi riporterek sóhajtoztunk: — Bárcsak volna egy csomó, nem bánom ha ezekből is, majd elsőznők őket.

Most meg Neuhut fogta az új ro-pogós bankót. Majd kikeresett egy

aktacsomót és kivett belőle egy bün-jelként szereplő Biró-féle hamisít-ványt. Egyszerre valamennyien szak-értőkké vedlettünk át, a két huszas kézről-kézre járt, nagyítóüveggel néz-tük őket, de bizony nem tudtunk kü-lönbőséget találni az igazi és a hamisí-tott bankjegy között.

Végül Neuhaus Ernő kijelentette, hogy el kell mennie. — Adjátok ide a huszasomat!

Most következett csak az igazi ka-baré. Nem tudtuk, melyik az igazi és melyik a hamisítvány. Ide-oda találgattunk — hiába. Mit volt mit ten-nünk, Neuhaus elbucszott és kérte Karcsit, hogy juttassa lakására husz koronáját. Mi meg tovább tanácskoz-tunk. Végre Neuhutnak mentő gondo-lata támadt. Ő elmegy az osztrák-magyar bank fiókjába a dikaszteriá-lis épületbe és ott megtudja, melyik az igazi. Ezzel aztán el is váltunk, mert hiába, a riportert mégsem jöhet haza teljesen anyag nélkül.

Délfelé megint a rendőrségre vetőd-tem. Amint Neuhut barátomat meg-láttam, első kérdésem az volt: — Na, Karcsi, melyik az igazi?

— A fene tudja... Ezek sem tud-nak többet nálunknál. Ők is össze-visszaforgatták a huszasat és azzal eresztettek utnak, hogy majd Bécsben a központban tudakolják meg a dol-got.

— És te otthagytad a két bankót?

— Dehogy. Azt mondtam, hogy majd megkérdésem a bünygyi osz-tály vezetőjét és aztán visszajövök.

Malyáta Gusztí is nagyon haragu-dott. Bent volt az öregnél (Bandi Re-zsó főkapitánynál) aki összeszidta, mert bünjelt mutogatott és a rendő-rséget kellemetlen helyzetbe hozta.

Osztie Bandi tüzelt: — Ezt meg kell írni... ugyisincs ma semmi...

Malyáta olyan cifra miskolci zsan-dárdást mondott, hogy jobbnak ta-láltuk kívül kerülni.

Az ujságokba ugyan nem került az ügy, de este a Hungáriában és a Kronprinzban mindenki nevetett a rendőrségen és főleg az osztrák-ma-

gyar bank timisoarai (temesvári) ki-rendeltségén.

Neuhut leleményessége azonban megmentette a rendőrség tekintélyét.

Mikor másnap reggel a rendőrségre jöttem, mosolygó arcok fogadtak és Gusztí rögtön egy pohárka konyakkal kínál meg.

Hogy mi történt? Kolumbusz tojá-sa, Neuhutnak éjjeli inspekcioja volt. Ellátogatott az ügyészégi fogházba és ott Teichmann Nándor főinspek-tortól „kölesön” kérte a letartóztatott Birót. És most Neuhut a szó:

— Itt van, Biró, gyújtson rá egy jó cigarettára.

— Ó, nagyon szépen köszönöm...

Kivettem zsebemből a két huszas-t. — Nézze, Biró, megint felfedeztünk két link bankót.

Biró kezébe veszi a két huszas-t. Egy percig nézi őket és aztán mond-ja:

— Kérem, ezt itten én csináltam, de ez a másik bécsi készítmény, a bank nyomdaja csinálta. Ezért iga-zán nem én vagyok a felelős.

— Nagyon örültem — folytatta Karcsi elbeszélését — és rögtön ceru-zával megjelöltem Neuhaus Ernő hu-szasát. De tudni akartam, hogyan is-merte meg a gazember az ő gyártmá-nyát. Egy álló óráig faggattam Birót, füt-fát ígertem neki, de nem akart kötélnék állni. Nem is tudtuk meg pontosan sohasem Biró titkát. A viz-szálóbíró előtt is csak annyit lehetett belőle kihuzni: Az ember csak ismeri saját keze munkáját...

Orák, ékszerek

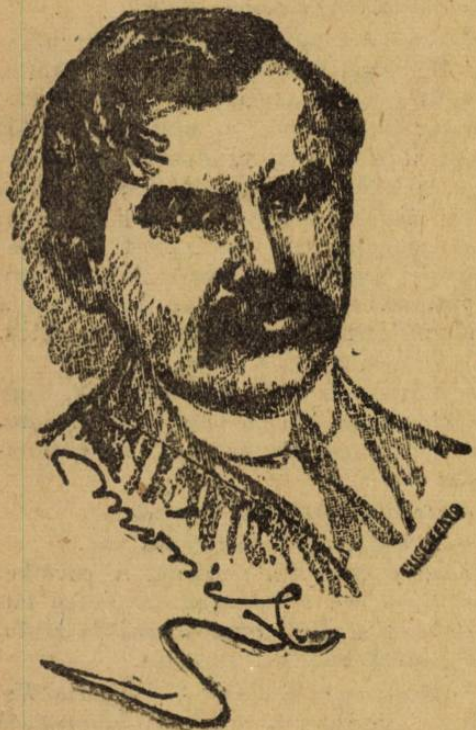
a legszebb karácsonyi ajándék legnagyobb választékban

Iritz Hermann

Timisoara I., Str. Mercy 6

Savanyu Jóska csaplárosa

Irta: MORICZ ZSIGMOND

Az autó befordult a csárda udva-rán. Két kis vörös ökörrrel megy előt-tünk egy szekér és isteni nyugalom-mal türi, hogy hátamögött autó túl-köl.

— Menjen már gyorsabban, mert elgázolom, — kiált rá a doktor, de az ember viszanéz és egy lépéssel sem halad szaporábban.

— Jöjjön csak, — kiált a doktor, aki az autót vezeti, az udvaron álló csárdásra. — Jöjjön ide. Jöjjön csak ide. Nahát, jöjjön már.

A nagy darab fekete zsidóember ugyanolyan kényelmesen lép elő, ahogy a bérese lép.

— Na, jöjjön csak ide, mondja csak, igaz, hogy ez az a csárda, ahová a betyárok jártak.

— Ez a. — Osztán milyen betyárok jártak itt?

— Azt én meg nem mondom, mer-én akkor még nem éltem.

— Hát ki mondja meg?

— Muki bácsi megmondhatja.

— Hol az a Muki bácsi?

— Ott van a farakásnál.

— Hát hijja ide.

— Muki bácsi, jöjjön csak!

Muki bácsi előjön.

Alacsony, piros arcú öreg ember. Ingujjban van.

— No Muki bácsi jöjjön csak. Em-ékszik még mikor betyárok voltak a vendégei?

— Emlékszek bizony, hogyné en-ékeznék.

— Hát ki volt a leghiresebb be-tyár?

— Savanyu Józsi.

— Maga ismerte? Hogy nézett ki?

— Csepp bog ember vót.

— Osztán hány puská vót a vál-lán.

Nem voltak azok ugy felöltözve

— Akkor honnan tudja, hogy be-tyár vót? — Muki bácsi elneveti ma-gát.

— Hát betyár vót Nem becsületes ember vót.

— Evett, ivott? Fizetett?

— Evett, ivott, fizetett igen.

— Szeretője volt itt?

— Nem volt.

— Mindig itt tanyáztak?

— Nem. Vót egy Rába nevezetű juhász a Balaton mellett, annál ta-nyáztattak. En akkor mészáros is voltam, elmentem borjut venni, ot-vót egye betyár.

— Megijedt?

— Nem ijedtem meg. Betyárok vótak, mér ijedtem vóna meg?

— Hát nem ölték meg?

— Mért ölték volna meg?

— Hát nézze, mi már ugy ismerjük a betyárokat, hogy azok mindenkit

kiraboltak, meg megöltek. — Muki bácsi nevet.

— Nem olyanok vótak a betyárok.

— Hát mondja el, milyenek vol-tak?

— Élnei kellett nekik is.

— Nem vették el a borju árát?

— Nem vehették el, mer én a ju-hásznak fizettem.

— A borjut nem vették el? — Muki bácsi kinevet bennünket.

— Nem.

— Akkor miből éltek?

— Sarcot vetettek. Aki megfizette, azt nem bántották, inkább megvédel-nezték.

— Nézze Muki bácsi, akkor azok önkéntes rendőrök voltak. Igaz?

— Rendőrök nem vótak, akkor még nem is vót rendőr. De aki jó szót hozzájuk, biztos lehetett, hogy senki-től semmi bántódása nem vót.

— Hát vót azokba becsület?

— MÉR ne lett vóna, szegény em-berek vótak.

— Hát a szegény emberbe több be-csület van, mint az urakba?

— Több becsület nem lehet, hogy becsületes valaki, vagy nem.

— Szóval maga ugy gondolja, hogy a betyárság az olyan hivatal volt. Foglalkozás volt. Ha megkapta, ami neki járt, kötelességét teljesi-tette érte.

— Engem sohse bántottak.

— Hát a pandurok üldözték őket?

— Dehogy is üldözték. Örültek, ha nem találkoztak velük.

— Maga hány éves.

— 80. Az ám bizony 80.

— Búszke rá?

— Már nincsen több olyan öreg ember a faluba, mint én vagyok.

— Jó fogai vannak?

— Már kevés, az a baj.

— Hány van?

— Felül csak három.

— Hát alul?

— Alul még van vagy tizenegy.

— Mutassa. — Muki bácsi megmu-

tatja a fogait.

— Osztán milyen hust szeret enni?

— Legjobban a csirkepaprikást.

— Maga nem tartja a hitet?

— Dehogynem tartom.

— Osztán csak szombaton este eszik kakast?

— Nem nézem én péntek-e, vagy szombat. Mikor van.

— Tréflit is eszik?

— Tréfli... Tudja a doktor ur, mi a tréfli? Faggyugyertya, meg a szappan. Az a tréfli. Száraz sonka nem tréfli.

— Osztán, hogy állunk a nőkkel, Muki bácsi?

— Á, kérem, szégyellem magam a nagyságuk előtt... Nyocvan éves va-gyok!...

— De a betyároktól nem ijedne meg.

— Nagyon megvertem egyszer egyet.

— Ne beszéljen.

— Nem vótam itthon. A meg be-jött, rendelt, tyukot vágatott, bort ivott és nem vót pénze... En meg hazajöttem, osztán nagyon elláttam a baját. Mondta is, hogy ezt még na-gyon megfizetem, az árát.

— Oszt hogy fizette meg?

— Felgyújtotta a csárdát.

— Osztán maga feljelentette őket?

— Dehogy jelentettem kérem.

— Hát mit csinált?

— Építettem helyette uja, ezt e.

— És Muki nevet.

— Még azt mondja meg, mér hiják magát Muki bácsinak?

— Hát Nepomukiról. Akkor szü-lettem. Nepomuki Szent János nap-ján.

— Mi köze magának Nepomuki-hoz, ha maga zsidó?

— Mér vónék én zsidó?

— Hát mi?

— Igaz köröszvény katolikus csár-dás embör kérem.

— No Isten áldja.

— Isten megáldja.